



## Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Ludovici Schönleben, Carnioli Labacensis, SS.  
Theologiae Doctoris, Protonotarij Apostolici,  
Archi-Diaconi Carnioliae Inferioris. Horae Subsecivae  
Dominicales. Sive Discursus Sacri De Tempore ...**

Cum quadruplici Indice I. Discursuum. II. Locorum Sacrae Scripturae. III.  
Rerum & Verborum. IV. Historiarum & Mythologiarum

Pars Aestiva Et Autumnalis A Pentecoste Usque Ad Adventum. - Annexis  
aliquot Panegyricis Academicis.

**Schönleben, Johann Ludwig**

**Salisburgi, 1676**

Discursus XXI. Dominica XIX. post Pentecosten. Textilis Ventus. Thema.  
Quomodo huc intransti non habens vestem nuptialem? Matth. 22.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47093](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47093)

S. Chry-  
sost. lib. de  
repar.  
laps.

Pier. Hie-  
rogl. lib.  
26.

sofo mi altè in pectus demitte : *Quod momentaneum est, & leve delectationis nostræ, æternum ignis ac tormentorum pondus operabitur in nobis.* Conserva mundam conscientiam, Deum time, eius offensam metue, & erit Cor tuum instar sacrarij. *Ad Herculis delubrum nulla MUSCA ingreditur.* Nec tentator diabolus Belzebug MVSCARVM Idolum, audet irruere animam Deo coniunctam : advolantes malas COGITATIONES constanti animo repelle, si te Herculem senferint, fugient.



## DISCURSUS XXI.

*Dominica XIX. post Pentecosten.*

Textilis Ventus.

*T H E M A.*

Quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? *Matth. 22.*

*S Y N O P S I S.*

- |  |   |
|--|---|
| <p>I. Conviva hodiernus vocatur homo, vocatur amicus, &amp; tamen cen inimicus repellitur, solum quia non habuit vestem nuptialem. Cum hoc reijciuntur qui vestitu superbo alijs sunt petra scandali.</p> <p>II. Cæteris animalibus natura providit de tegumentis, homi-</p> | <p>nem nudum in terram abiicit, quem initio Deus pellibus vestivit, sed vanitas excogitavit vestimenta in luxum &amp; fastum.</p> <p>III. Adeo ut vestes adhibentur aliquando pellucide, quæ est Textili vento ut aiebat Petronius.</p> |
|--|---|

IV. In

- IV. In hoc maxime solent delinquere feminae, quin & iuvenes libertini, quos ridet Seneca.
- V. Videt etiam tales nostra aetas, sed Deus tales visitabit, quibus omne patrimonium in ornatu est, uti Lollia Paulina, quae uno ornatu circumtulit decies centena millia coronatorum. Et Rgiolens 6600. aureos.
- VI. Sed ex huiusmodi vestitu Pellucet vitia, rapina, iniuria, male artes, saepe & occulta pauperies.
- VII. Nec potest talis sumptuosus vestitus esse absque peccato, ut insinuat parabola divitis Epulonis qui bysso & purpura induebatur.
- VIII. Deberent meminisse qui splendide vestiuntur originis suae, & pretiosum tempus non insumere in talem ornatum, in servitium diaboli.
- IX. Neque enim aliud subesse potest huic vanitati. Pellucet enim interna cogitationes, quae sapiunt pudoris neglectum, & animae immunditiam.
- X. Mollis vestitus Augusto est vexillum superbiae, nidus luxuria, quem ideo non probavit in filia. Multa se excusant, ut placeant marito, sed in publico tantum se ornant, ubi non incedunt cum marito.
- XI. Mutandi igitur habitus molles in asperos, fastus in modestiam, exemplo S. Paulae Romanae.
- XII. Quamvis etiam aliquando in modesto habitu pellucet nonnihil ostentationis, dum nudantur quasi per negligentiam quae tegi deberent. Caveant qui & quae tales; ne audiant: Mittite eum in tenebras exteriores.

Quomodo huc intraisti non habens vestem nuptialem? *Matth. 22.*

## I.



Erribilis est hodierni Evangelij clausula, & lata in nuptialem convivam sententia, qui turpius eiectus quam non admissus, audire debuit: *Ligatis manibus & pedibus mittite eum in tenebras exteriores ibi erit fletus & stridor dentium.* Invitatus cum caeteris, accubuit cum caeteris.

Dom. Pars II.

M m

te-

teris nuptiali Epulo, & repente jubetur abscedere, & eijci in tenebras exteriores. Nec alia causa prætenditur, nisi quòd intraverit *non habens vestem nuptialem*. Quale hoc tantum piaculum, tam ingens delictum non comparuisse in veste nuptiali? si invitatus, si homo honestus, si non inimicus, cur non toleratur? cur cum tanto dedecore repellitur? appellatur homo, *vidit ibi hominem*, vocatur insuper à Rege amicus. *Amice quomodo huc intraisti?* Et tamen ceu inimicissimus, ceu indignus hominis vocabulo, ligatur & mittitur ad tenebras ubi fletus & stridor dentium. Fuere quidem apud antiquos multæ leges vestiariæ, quas transgredi piaculare fuisset. Apud Romanos cautum erat à Q. Galerio Consulari ne vestis serica viros foedaret, ut testatur Cornelius Tacitus. Theodosius. Arcadius & Honorius Augusti, pallia & tunicas sericeas, vestimenta holoserica, auratas paragaudas privatis inhibuerunt. Julius Cæsar conchyliatas vestes & margaritarum usum certis tantum personis, & certis diebus concessit, cæteris verò ademit. Ante sesqui seculum Ferdinandus & Isabella Hispaniæ Reges, juvenibus qui literis operam dabant, usum longarum & sericearum vestium, promissorumq; capillorum sustulerunt. Plures alij Principes idem laudabiliter agunt dum certa genera vestimentorum promiscuè usurpari vetant, & cuiq; pro statu decentem præscribunt habitum. Atq; utinam ita obtemperarent subditi, uti prudenter & amanter præcipiunt Principes! Sed quomodo hodiernus Evangelicus conviva tantoperè deliquit quòd non habuerit vestem nuptialem? deprehensus fortè in vico aliquo aut exitu viarum, uti Rex mandaverat, cum iam prandi-

*Tac. Annal. lib. 2.  
1. Lip. &  
fin. de vestibus holoserice.  
Suet. in Jul.*

*Maxian. l. 19. rer. Hispan.*

dium paratum esset, qualis inventus est talis accessit, talis admissus est à famulis, & velut indignus à Rege reijcitur? Sepono nunc glossas & varias Patrum interpretationes quid per vestes nuptiales Christus benedictus in hodierna Parabola intelligere voluerit. Sisto in literali rigore, reiectus est conviva licet vocetur. Amicus quia scilicet non erat infidelis, solum ideò quia erat *non habens vestem nuptialem*. Et cum hoc reijcientur in die illa multi, qui non sunt usi decenti Vestitu, qui per sumptuosum & nimium luxum in vestibus, sibi & alijs posuerunt petram scandali, & ideò digni effecti sunt, qui mittantur in tenebras exteriores. Unde suadet in hanc Parabolam scribens Author Imperfecti: *Homo itaq; aut secundum locum eligat vestem, aut secundum vestem eligat locum, id est aut secundum opera eligat professionem, aut secundum professionem faciat opera. Alioquin audiet Amice quomodo huc intrasti.* Et de hoc præsentis sermone discurremus.

Auth. Imperfect. in Matth.

II. Providentissima rerum omnium dispensatrix natura nullum non animal, ab ipso natali vestire & tegere solet, unum hominem nudum, & alieno indignum tegumento producit. Alijs testas, cortices, coria, spinas, villos, fetas, pilos, plumas, pennas, squammas, vellera tribuit. Truncos etiam arborésq; cortice interdum gemino à frigoribus & calore tutatur. *Hominem tantum nudum* (verba sunt Plinij) *Et in nuda humo natali die abijcit ad vagitus statim Et ploratum. Et. Ab hoc lucis rudimento, quæ ne feræ quidem inter nos genitas vincula excipiunt, Et omnium membrorum nexus.* &c. Addit demum nobile hoc Epiphonema: *Heu dementiam! ab ijs initijs excitantium ad superbiam se genitos.* Primi parentes

Plin. hist. nat. præfat. ad lib. 7.

M m z

cum

cùm se nudos cognovissent, è folijs ficuum sibi contextuerunt modica velamenta, à Deo verò acceperunt tunicas pelliceas, è ferarum exuvijs, argumentum ferinæ vitæ, in quam prævaricando desciverant, uti observavit S. Gregorius Nyssenus; *Ut foris pelle belluinâ uterentur, qui intus belluinâ cupiditate animum deformarant.* Multis seculis in usu fuit vestitus pelliceus, aut si etiam alius è lino aut rudi panno, sanè modestus. A natura, & Dei dispositione luxus descivit, qui in horas seipsum incitat ingenio vitia promovente, ac primo supervacua cœpit concupiscere, inde nocitura, novissimè alienis oculis & libidini placitura, ut iam rusticitati tribuatur velle vestiri quantum satis pro conditione & tempore. Propertius canebat de Romanis:

S. Greg.  
Nyss. lib.  
de vita  
Moys.

Propert.  
lib. 4.

*Curia prætextâ quæ nunc nitet alta Senatus  
Pellitos habuit, rustica corda, Patres.*

Sericeæ texturæ, quæ modo etiam plebeis usitatæ, corruptissimis planè seculis inventæ sunt. Justiniano Imperatore Magno circa annum 540. ex India in Græciam primum allati vermiculi ex quorum subtili textura ea quæ nunc serica appellamus contexti cœperunt. E Græcia in Italiam & Siciliam non ante annum 1148. artem hanc traductam memorant Historici. Illa quippe serica vel holoserica quibus usi sunt Romani Principes stabilito Imperio non è vermium filaturis sed arborum excrementis conficiebantur, è remotissima serum populorum regione adferri solitis. Unde querela & exprobratio sapientum eius ætatis de corruptela morum, quàm serica vestimenta inducebant.

Sen. Ep. 90

III. Seneca Neronis Magister, agens de Possidonio Philosopho: *Quid si contigisset illi videre has*

nostri temporis telas, quibus VESTIS nihil celatura conficitur: in qua non dico nullum corpori auxilium, sed nullum pudori est. Et alibi expressius: Video sericas VESTES, si VESTES vocandæ sunt, in quibus nihil est, quo defendi aut corpus, aut deniq; pudor possit. Quibus sumptis mulier parum liquido nudam se non esse jurabit. Hæc ingenti summa ab ignotis etiam ad commercium gentibus accersuntur: ut matronæ nostræ ne adulteris quidem plus sui in cubiculo, quàm in publico ostendant. A quibus verò gentibus hæ VESTES per commercia accerserentur exponit Plinius ubi ait: Seres lanificio sylvarum nobiles perfusam aqua depectentes frondium canitiem: unde geminus fœminis nostris labor, redordiendi fila rursumq; texendi. Tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, ut in publico matrona transluceat. Hæc vestimenta tam erant subtilia & levia, ut modico ventulo difflarentur, præterquam quod pellucida & diaphana nihil ferè membrorum occultarent. Hinc argutè ea appellavit Petronius Arbiter TEXTILEM VENTUM. Neq; solis Ethnicis hæc morum corruptela placuit in ipsos etiam transfusa fuit Christianos. Unde Tertullianus aiebat: Lenones & prostitute VESTITUS ne in vos admiseritis. Et alio loco describens Alexandri Macedonis Medicam VESTEM aiebat: Pectus squammarum signaculis disculptum TEXTU PELLUCIDO tegendo nudavit. Quasi diceret VESTES fuisse confectas ex TEXTILI VENTO, non tantum venti ludibrium, sed & pudoris, quem Tegendo nudabant. Idem questus est S. Hieronymus: Expolitæ libidinis victimæ nuditate vestium nude oculis ingeruntur. Usq; eo processit aliquando corruptela morum; nolo dicere nostris temporibus innovata. Illud scio non

Sen. de  
Benef. lib.  
7. c. 9.

Plin. hist.  
nat. lib.  
6. c. 17.

Petron.

Tertull.  
lib. de  
cultu fœm.  
Idem de  
pall. cap.  
4.

S. Hier.  
ad Hel-  
vid.

ante multos annos in populosa urbe magnam Coronam Nobilium utriusq; sexus ita celebrasse Liberalia seu Antecinerale dies, ut matronæ & domicellæ choreas ducerent cum magnatibus indutæ **TEXTILI VENTO, TEXTU PELLUCIDO.** Unde magnam Concionatores hauserunt materiam vitia reprehendendi, sed retulerunt fructum exiguum, quia non multò post communis facta in publico denudatio colli & pectoris etiam sine **TEXTU,** quæ passim adhuc perseverat.

IV. Hanc morum corruptelam & **VESTIUM** luxum ambiunt potissimum fœminæ, nam *Forma virum neglecta decet.* Nihilominus multos virorum invenias, qui sæpè magis in apparatu vestimentorum excedant quàm fœminæ: & licet non utantur **TEXTILI VENTO** per vanas nihilominus **VESTES** & superbas, & supra conditionem pretiosas transparent & **PELLUCET** animus molli, effœminatus, superbus. Irridet tales sapiens Seneca: *Quibus apud tonsorem multæ horæ transmittuntur, dum decerpitur siquid proxima nocte succrevit, dum de singulis capillis in consilium itur, dum aut disjecta coma restituitur, aut deficiens hinc atque illinc in frontem compellitur. Quomodo irascuntur, si tonsor paulo negligentior fuit tanquam virum tonderet! Quomodo excandescunt si quid ex juba sua decisum est, si quid extra ordinem jacuit, nisi omnia sua in annulos suos reciderunt! Quis est istorum, qui non malit Rempub. turbari quàm comam? qui non sollicitior sit de capitis sui decore, quàm salute? qui non comptior esse malit, quàm honestior. Quid diceret Seneca si hodie videret abrasis proprijs capillitijs, adscititias mortuorum comas in cirrhos & crispatas strues calamistro subactas usurpari, quibus*

Senec. de  
brev. vita  
c. 32.



bus tota frons contegitur, ne videantur erubescere, quòd alieno superbiunt; & quæ si viderent præcidi à cadavere, si scirent cuius hominis sint exuviae, quali morbo, aut judiciali forte sententia defuncti, horrerent non gestare solum, sed aspicere. Hæc tamen ambiuntur certatim: ut primum duo trèsue comptuli se in publico ostentant alienâ cæsarie turgidi, omnes illicò æmulos nanciscuntur. Nemo alteri vult cedere in vitio. Si quis priscae modestiæ memor abhorret naturæ contumeliam inferre, quasi rerum ignarus, aut non satis sui compos, aut superstitiosus ridetur: cum interim longè majore risu digni sint, qui ad exteras Provincias magnis itineribus, molestijs, sumptibus proficiscuntur, & nihil referunt nisi VESTIUM vanitates, TEXTILES VENTOS, capillitia reorum.

V. Quærit nonnemo de peregrinis: *Quis satis Germanus? quis satis vir demum revertitur* &c. capillum in varios gyros frangere, molliæ corpus cum foemina decertare, & immundissimis se excolere munditijs, ad numerum ire, garrere, salire; hæc nostrum peregrinatorum specimina sunt. Annon de istis dixerit Deus per Sophoniam Prophetam: *In die hostiæ Domini visitabo super omnes qui induti sunt VESTE peregrina: & visitabo super omnem, qui arroganter ingreditur super limen.* Arroganter ingrediuntur qui ad numerum eunt, qui passus velut Euclidis dioptrâ metiuntur, & VESTE peregrina turgidi ostentant opes, quas alij melius abscondunt. Et multis *Sic omne in ornatu patrimonium est.* Omnis intentio spectari, monstrari, laudari, quod statuis artificum, magis congruit: hinc à viris etiam in simulacra migratur. Ferunt Cræsum Lydorum Regem, cum se

ex-

*Tho. Lans.  
in Conf.  
Prov.*

*Sophon. I.  
v. 8.*

*Eryc. Pu-  
tea. in  
Como.*

Laërt.  
in Solone

Synes. ap.  
Lips. in  
Polit.

Vita. S.  
Severin.

Eumen. in  
Pameg.

Plin. lib.  
9. hist. c.  
35.

Lanf. de  
conf.  
Prov. mi-  
hi pag.  
654.

Drex.  
Trismeg.  
lib. 3. c. 10.  
f. 5. med.

exquisitissimè omnium ornamentorum genere composuisset, sublimique in solio consideret, percontatum à Solone : an pulchrius unquam spectaculum vidisset. At Solonem subridendo respondisse : Gallos gallinaceos, phasianos, pavones ; hose nim naturali & incredibili speciositate vestiri. *Veteres leviter* ( ut ait Synesius ) *& sine cura seipos habuerunt, non apparatu sed ab animo Reges & introrsum, à plebe differebant ; extrorsum vel gregarijs similes.* Odoacer Herculorum Rex cum in Austria S. Severinum accessisset pelliceo habitu rudi indutus venit, qualem hodie multi Rustici apud nos publicè gestare abnuerent. Crescit semper vanitas : ævo nostro non æstimaretur supra statum opificis, qui non auro & argento ornatus *arroganter ingrederetur.* Nimirum ut aiebat Eumen : *Nullis muneribus Fortunæ explentur, quorum cupiditates ratio non terminat.* Et quæ rogo ratio est, quæ prudentia facultates prodigere in VESTIUM apparatus, in TEXTILES VENTOS ? Quid profuit illi Romanæ matronæ Lollia Paulinæ de qua Plinius his planè verbis : *Lolliam Paulinam : quæ fuit Caij Principis matrona, ne serio quidem, ac solenni cæremoniarum aliquo apparatu, sed mediocrium etiam Sponsalium cœna, vidi in aragdis margaratisq; opertam alterno TEXTU fulgentibus, toto capite, crinibus, spiris, auribus, collo, manibus, digitisq; ; quæ summa quadringentis H. S. colligebat.* Hanc summam si ad nostratam valorem reduces, efficiunt, ut supputat Lansius : decies centena millia Coronatorum. *O monstrum ! exclamat ille, una mulier in uno cultu, nec magna in festivitate, decies centena millia Philippicorum habeat !* Quid profuit Gualtero Raiolæo Anglicanæ Elifabethæ amatio, cæterum in-

infimæ fortis homini, quòd in aula crepidas gestare visus sit gemmis distinctas, ut sex milium sexcentorum aureorum pretio æstimarentur.

VI. Vultis scire quid his & similibus profuerit? per huiusmodi **TEXTILES VENTOS**, & **TEXTUM PELLUCIDUM** transparuit quid intus lateret, unde acceptæ tantæ expensæ: De Lollia addit Plinius, ornatum illum non fuisse dona Principis, sed erant *Avitæ opes, Provinciarum scilicet spolijs partæ. Hic est rapinarum exitus: hoc fuit quare M. Lollius infamatus Regum muneribus in toto Oriente, interdicta amicitia à Caio Cæsare Augusti filio venenum biberet, ut neptis eius cccc. H-S. operta spectaretur ad lucernas.* Tam superbus fœminæ ornatus testimonium publicum fuit rapinarum & acceptorum ab hostibus munerum à maioribus. Raiolæo sumptuosæ crepidæ testes erant quibus gressibus ad tantos Reginæ favores pervenisset, atq; ut olim per crepidam Rhodope meretrix maritum, ita Raiolæus crepidas per Anglicæ Cleopatræ favorem acquisivit. O si hodie liceret perspicacibus oculis rimari multorum superbos, & fastuosos vestium apparatus: quàm multas videremus sub holoserico & auro & argento creditorum syngraphas, & **VESTES** quibus pompaticè incedunt vix sexto post Consule solvendas: quàm multa videremus vestigia & indicia injustè acquisite, pauperum oppressorum, viduarum, pupillorum deprædatorum: quàm multas inveniremus largitiones & munera ab utraq; concertantium parte oblata, ut litigia in longum protracta promoverentur, ut justæ causæ impedimenta submoverentur. &c. quàm multis splendidis Vestibus assutam conspiceremus

*Ælian.  
var. lib.  
13.*

laciniam, quæ si loqui possët, diceret, de me nondum est solutus mercator nec unquam solvetur: de me nondum est solutus sartor, nec tam citò solvetur; & si solutus fuerit, detrahatur dimidium, &c. sed erit aliquando tempus quo hæc omnia apparebunt: *In die hostiæ Domini visitabo super omnes, qui induti sunt veste peregrina, & visitabo super omnem qui ingreditur arroganter.*

VII. Jactat aliquis prodigus filius, quis mihi modum præscribat sumptuum, si quid profundo, de meo profundo, nec alium rogo: Dominus mearum rerum dispono de ijs, quid ad te? Multum sanè ad me, qui præcavere debeo ne præceps ruas in perditionem etiam tuas divitias malè impendendo. Quid enim si interim pauper Lazarus esuriat, si miserabiles subditi quos spoliasti non habent ut proles pascant, dum tu purpura vestiris & bysso, putas quod Deus in die hostiæ non visitabit? Audi Magnum Gregorium, si mihi succensës quod tibi verum loquar: *Sunt nonnulli qui cultum subtilium, pretiosarumq; vestium non putant esse peccatum, quod videlicet si culpa non esset, nequaquam sermo Domini tam vigilanter exprimeret, quod Dives qui torquebatur apud inferos, bysso & purpura indutus fuisset.* Dedit tibi Deus magnas divitias, non ut omnes vel reconderes avarè, vel prodigè in tuos solius usus effunderes, sed dispensares & non habentibus subvenires. Si omnia in fastum & superbiam convertas, agis contrarium Christianæ charitati, adeoq; noli te immunem credere à gravissimo peccato. Pretiosum corporis cultum & superba vestimenta in sacris literis sæpius delineavit Spiritus sanctus, sed nullum sanctum ex eo laudavit, nisi Juditham, quæ

S. Greg.  
hom. 40.  
in Evang.

pro

pro patriæ conservatione se ornavit. Atverò Jeza-  
bel pigmentis usa, Babylonia meretrix in Apoca-  
lypsi, Epulo in Evangelio malè audiunt. Econtra  
Elias, Joannes Baptista pellibus vestiti celebrantur.  
Advertit mysterium idem Magnus Gregorius :  
*Nemo existimet in luxu & studio pretiosarum VESTI-  
UM peccatum deesse : quia si hoc culpa non esset, nullo  
modo Dominus. Ioannem de vestimenti ipsius asperitate  
laudasset. Si hoc culpa non esset nequaquam Apostolus scē-  
minas à pretiosarum VESTIUM appetitu compesce-  
ret.* Dicebat etiam Christus : *Qui mollibus vestiuntur  
in domibus Regum sunt.* Jam eousq; progressa est va-  
nitas, ut dici possit : Qui mollibus vestiuntur, ubiq;  
sunt, etiam in tugurijs, etiam in gurgustijs, ubi sæ-  
pè nec panis habetur, superba tamen vestis habe-  
tur, ut prodeuntes in publicum, alienis oculis fu-  
cum faciant superbi & laudis alienæ aucupes. Et  
hoc ipsum arguit peccatum & impuram conscien-  
tiam. Velle videri quod non es, velle æstimari su-  
pra merita. Sed alia adhuc curiosius inspicienti per  
hos TEXTILES VENTOS per vestium TEXTUS  
PELLUCIDOS sese offerunt, digna non iam risu  
sed lacrymis.

S. Greg.  
hom. 6. in  
Evang.

VIII. Juvenes alloquor utriusque sexus, nam  
his maximè quodam fastus & superbix VENTO in-  
flatis familiare est TEXTILEM VENTUM, pre-  
tiosas vestes ambire : quid rogo cogitatis cum auro,  
argento, gemmis, serico, caput, collum, pectus,  
totum corpus non tam ornatis quàm oneratis ? An  
nescitis originem vestram de terra, & terminum  
vestrum putredinem ? Ecce quàm multi ante vos  
fuerunt superbè vestiti, bysso, purpura, auro, gem-  
mis radiantes, & ut Propheta ait : *Disperierunt om-*

Sophon. 1.

Hugo  
Card. in  
Sophon.

Guliel. in  
vita S.  
Bern.

Staplet.  
in vita  
Mori.

Tertull.  
sup. cit.

nes INVOLUTI argento. In quæ verba Hugo Cardinalis ait : *idest divites, qui vestibus deauratis vel deargentatis utebantur.* Quo fortè allusit Andreas frater S. Bernardi, cum eius soror pomposè & splendide vestita Claram vallem venisset, & sancto viro fratri colloqui vellet, appellavit eam *Stercus INVOLUTUM.* nec ante in conspectum admittit quam modestiore habitu indutam. Quid obsecro ornatus sumptuosus vestium vobis boni confert? nec corpori prodest, nec animæ: nam corpus quocunque etiam viliose tegitur, anima verò non ideo fit melior aut Deo gratior, quia corpus splendidius exornatur. Utquid ergo tanta cura & sollicitudine vos comitis & ornatis? ut quid pretiosum tempus in talia ornamenta insumitis? Non sufficiunt sæpè horæ ut semel in publicum ornata prodeat mulier, totos absument dies, qui melius impendi possent & deberent. Thomas Morus prudenter comptulæ & multum temporis ante speculum absumentem puellæ, dixisse fertur : *Nisi Deus tibi pro hoc tanto labore infernum reddat, magnam tibi profectò injuriam faciet.* Tempus nobis datum est ad serviendum Deo, & nos illud consumimus serviendo diabolo!

IX. Ego certè in apparatu sumptuoso, superbo, pretioso vestium aliud non invenio quàm servitium diaboli, hæc intentio comptulorum per *Vestes* ipsas PELLUCET. Quasi per TEXTILEM VENTUM. Ideò Sancti Patres multi sunt in exprobrando Christianis Luxum nimium vestimentorum. Tertullianus cum appellasset superbas VESTES lenones & prostitutores, dein monet. *Si quas vel divitiarum suarum vel natalium, vel retro dignitatum ratio compellit, ita pompaticas progredi, temperare salutem*

tem ab huiusmodi curate. Non negat pro conditione & statu usurpandum vestitum, sed temperandum monet, ne per excessum peccetur, & incuratur id quod alibi idem aiebat: *Messis ornati decoris luxuria est, & profusior libido.* Clemens Alexandrinus in hanc thesim: *Laudo, inquit, & admiror Lacedæmoniorum civitatem, quod solis meretricibus floridas VESTES, & aureum mundum gestare permisit; à probis mulieribus mundi studium auferens, quod solis meretricibus se ornare concederet.* Pulchrè etiam S. Cyprianus eodem ingenio: *Ornamentorum ac VESTIUM insignia, & lenocinia formarum non nisi prostitutis & impudicis foeminis congruunt, & nullarum serè pretiosior cultus est, quàm quarum pudor vilis est.* De S. Paula Romana testatur D. Hieronymus, quod si quando videret foeminam ornatam & comptam vultus tristitia illam arguens dicere consueverit: *Munditia corporis & VESTIUS, est animæ immunditia.* Longus essem si plura vellem conglomerare suffragia. Et tamen excusabunt se quæ ornatum amant: si nuptæ quia volunt placere marito si innuptæ, quia volunt mereri maritum.

X. De Augusto Cæsare illud insigne dictum celebratur: Vestitus insignis & mollis superbiæ vexillum est, nidusq; luxuriæ. Unde & Julia eius filia cum habitu licentiore offendisset paternos oculos, postridie mutato cultu lætum patrem amplexari permissa est, dicente ipso: *Quantum in filia Augusti probabilior est hic cultus!* Non defuit Juliæ patrocinium, quæ reposuit: *Hodie me Patris oculis ornavi, beri mariti.* Et hæc est multarum excusatio mulierum planè frivola. Nam si marito placere soli volunt, domi solum se ornare deberent, non or-

N n 3

nant

Idem ad  
uxo. cap.4.  
Clem. A.  
lex. Pæ-  
dag. l. 2.  
c. 10.S. Cy-  
prian. de  
discipl. &  
hab. virg.S. Hier. in  
Epitaph.  
Paulæ.Macrob.  
Saturn.  
lib. 2. c. 5.

nant autem nisi cum in publicum prodeunt, atque ita per ornatum publicum PELLUCET occulta illarum intentio, placere multis, non tantum uni marito: Per quod sub honesti specie multis virus propinant, uti arguit S. Hieronymus eiusmodi ornatus non excusans a peccato. *Si vir (inquit) vel mulier se ornaverit, & vultus hominum ad se provocaverit, et si nullum inde sequatur damnum, iudicium tamen patietur aeternum, quia venenum attulit, si fuisset qui biberet.* Adhuc severius intonat S. Cyprianus: *Si tu te speciosius comas, & per publicum notabiliter incedas, oculos in te juventutis allicias, ut etsi ipsa non pereas, alios tamen perdas, & velut gladium te atque venenum videntibus praeferas, excusari non potes, quasi mente casta sis & pudica, redarguit te vultus improbus, & habitus impudicus.* Bene eiusmodi ornatas gladium vocat, quod etiam Tertullianus dixit: *Perit ille in tua forma si concupivit, & facta es tu gladius illi.* Nulli sufficit castum videri, sed esse; externa sunt interiorum indicia, & sine habitu frugali neutrum assequeris.

XI. Egregie instruit S. Ambrosius Virginem lapsam, eique decentem praescribens habitum ita fatur: *Lugubris tibi accipienda est vestis, & mens ac membra singula digna castigatione punienda. Amputentur crines, qui per vanam gloriam occasionem luxurie praestiterunt. Pallescat facies, quae quondam viri impudice. Totum corpus cinere aspersum & opertum cilicio perhorrescat: quia male sibi de pulchritudine placuit.* Talis mens fuit S. Paulae Romanae, quae contempto seculo post mariti obitum, ita secum loquens inducitur ab Hieronymo: *Purganda est facies, quam contra Dei praecipuum purpurisso & stibio saepe depinxi. Astigendum corpus, quod multis vacavit delitijs,* longus ri-

S. Hieron.  
ap. zebet.  
verm.  
Consc. lib.  
4 c. 2.

S. Cypri-  
an. lib. de  
Discipl.  
& hab.  
Virg.

S. Amb.  
Epist. ad  
virg. laps.  
cap. 8.

S. Hier.  
in Epi-  
taph. Pau-  
lae.



*sus perpetuo compensandus est fletu, serica pretiosa asperitate cilicij commutanda. Hæc ego à matronis nostris non exigo, tametsi esset laudabile, solum id desidero ut memores sui status, ultra decentiam non se ornent, non velint placere oculis alienis, & maximum credant ornatum esse contemptum ornamentorum. Hoc suadens Virginibus S. Ambrosius contraponit ornatum vanarum mulierum ornatui modesto Virginum, cum ait: *Cernis ut pomparum ferculis similis incedat quæ se componit, ut placeat; omnium in se vultus & ora convertens, eo ipso quod studet placere deformior. Prius enim populo displicet, quàm placeat viro. At in vobis rejecta decoris cura plus placet: & hoc ipsum quod vos non ornatis, ornatus est.**

XII. Unum adhuc moneo, sæpè etiam ubi modestus est habitus & pro statu ac conditione non redundans, invenire tamen subinde vanitatem quo mundo placeat, Deo displiceat. Etiam sub humili & moderato vestitu se prodit superbia, & PELLUCET studium placendi, ut possis etiam lacernas appellare subinde TEXTILEM VENTUM. Observavit suo tempore hoc muliebre ingenium S. Hieronymus, dum ait: *Crispanti cingulo angustius pectus arctatur: capilli vel in frontem vel in aures destuunt: palliolum interdum cadit, ut candidos nudet humeros, & quasi videri noluerit, celare festinat, quod volens detexerat.* Sic privignum Antoninum Caracallam Julia noverca in suam pertraxit massam: cum quasi per negligentiam se maxima corporis parte nudasset. Ut loquitur Spartianus. Non digredior ad alias artes. Recogitent tales quod ad nuptias cœlestes invitentur, à quibus excluditur quisquis non habet vestem nuptialem. Vestis autem nuptialis est modesta, fru-

ga-

S. Amb.  
lib. 1. de  
virg.

S. Hieron.  
Ep. de  
vit. con-  
tub.

Spart. in  
Caracall.  
cap. 10.

galis, non pretiosa, & fastum spirans. Qui sumptuose vestiuntur cum divite Epulone mittuntur in tenebras exteriores, ubi erit fletus & stridor dentium: qui decenti habitu contenti sunt adhibentur ad Regales nuptias. *Homo itaq; aut secundum locum eligat VESTEM, aut secundum VESTEM eligat locum.* Finio verbis S. Chrysostomi: Quo supplicio non sunt digni, qui modis omnibus dant operam, ut sericis & auro intertextis induantur, & post se pompam trahunt in foro: Christum autem despiciere nudum. &c. Maxime autem sermo iste ad-versus mulieres congruerit. Maiorem enim apud eas invenimus ornandi cupiditatem & intemperantiam, cum auratis VESTIBUS, & auro in capite, in cervice, & in alijs corporis partibus ornantur, & in his quoq; superbiunt. Quot pauperum ventres poterant inde pasci, & quot corpora nude agentium poterant contegi ex his, quæ à solo collo & humeris pendent, nullius alterius usus gratia, quàm in damnum & nocumentum animæ. Caveant ergo illi & illæ, qui & quæ in superfluum corporis ornatum substantiam expendent, quam à Deo acceperunt ut pauperibus subvenirent, ne audiant in illa die: *Mittite eum in tenebras exteriores.*

*Auth. Imp.  
sup.  
S. Chry-  
sost. hom.  
in Genes.  
37.*



DIS-